

**LOKALNI AKCIONI PLAN (LAP) ZA POSTIZANJE RODNE
RAVNOPRAVNOST U PRIJESTONICI CETINJE**

2025 - 2026 GODINA

Jun 2025, Cetinje

UVOD

Rodna ravnopravnost predstavlja jednu od osnovnu vrijednosti i ključni faktor održivog razvoja društva. Zakon o rodnoj ravnopravnosti je, između ostalih, propisao i obavezu za lokalne samouprave da tokom svake od faza planiranja, donošenja i sprovođenja odluka, kao i realizacije planiranih aktivnosti iz svojih nadležnosti, ocjenjuju i vrjednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškarac. Prijestonica Cetinje, kao grad bogate istorije i kulturnog nasleđa, prepoznaće značaj promocije i uvažavanja rodne ravnopravnosti kao ključnog elementa za razvoj društva.

Lokalni akcioni plan (LAP) za postizanje rodne ravnopravnosti u Prijestonici Cetinje, za period 2025 - 2026 godina, usmjeren je na stvaranje ravnopravnijeg društva u kojem će žene i muškarci imati jednakе šanse i mogućnosti za ostvarenje svojih prava i interesa.

Zakonodavni okvir, na nacionalnom nivou, postavio je jasne smjernice za postizanje rodne ravnopravnosti. Međutim, implementacija tih zakona i strategija na lokalnom nivou je izazovna, jer zahtijeva usklađivanje lokalnih politika sa širim nacionalnim ciljevima. Cilj ovog lokalnog akcionog plana je stvoriti temelje za smanjenje rodnih razlika kroz konkretne akcije, politiku i institucije koje će doprinjeti većem razvoju rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou.

Rodna ravnopravnost je temeljna ljudska vrijednost koja ne samo da osigurava jednakaka prava, već omogućava i potpuni ekonomski razvoj zajednice. Rodna ravnopravnost je jedan od ključnih ciljeva održivog razvoja, kako na globalnom, tako i na lokalnom nivou.

Ovaj LAP se fokusira na stvaranje uslova za ravnomjeran razvoj žena i muškaraca, kao i na smanjenje rodnih nejednakosti kroz strateški postavljene ciljeve i mjere koje će omogućiti ravnopravan pristup na svim nivoima i prilikama.

Lokalni akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti Prijestonice Cetinje 2025–2026 ima za cilj da stvari dugoročne promjene, poboljšavajući pristup resursima, uslugama i poslovnim prilikama, smanjujući rodno zasnovano nasilje i omogućavajući veću participaciju žena na svim nivoima.

Rodna ravnopravnost je univerzalno ljudsko pravo koje podrazumijeva jednakost žena i muškaraca u svim aspektima života, uključujući političke, ekonomske, društvene i kulturne sfere. Rodna ravnopravnost nije samo pitanje pravičnosti, već i održivog razvoja, jer se smanjenjem rodnih nejednakosti postiže šira društvena i ekonomska stabilnost.

Prijestonica Cetinje, kao važan lokalni centar u Crnoj Gori, ima ključnu ulogu u promociji i implementaciji strategija koje se odnose i na rodnu ravnopravnost.

Ovaj lokalni akcioni plan je identifikovao specifične izazove sa kojima se društvo u Prijestonici Cetinje suočava, kao što su, nesrazmerna zastupljenost žena u ekonomskom životu, nasilje u porodici, nejednak pristup zdravstvenim, kulturnim i sportskim uslugama i učešće i zastupljenost u istim. Ovaj dokument bi u mnogome omogućio sistemsko rješavanje pitanja rodne ravnopravnosti u Prijestonici Cetinje kroz integraciju principa jednakosti u sve aspekte društvenog i ekonomskog razvoja.

LAP RR se donosi za period 2025–2026 i predstavlja odgovor na identifikovane izazove i potrebe lokalne zajednice u oblasti rodne ravnopravnosti.

Njegova izrada je usklađena i bazirana na relevantnim nacionalnim i međunarodnim zakonodavnim i strateškim okvirima, uključujući:

- Zakon o rodnoj ravnopravnosti Crne Gore,
- Nacionalnu strategiju za rodnu ravnopravnost 2021–2025,
- Evropski pravni okvir i standard EU
- Relevantne međunarodne konvencije (CEDAW, Istanbulska konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici)

Lokalni plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti je instrument (strateški, planski dokument lokalne zajednice) u kome lokalna zajednica, njeni organi i drugi subjekti u lokalnoj zajednici projektuju, planiraju i predlažu posebne mјere, koje lokalna zajednica i njeni organi kao i drugi subjekti u lokalnoj zajednici preduzimaju, u skladu sa konkretnim prilikama i potrebama svake sredine, a u cilju oticanja nejednakosti među ženama i muškarcima i stvaranju jednakih mogućnosti za realizaciju prava”.¹

ZNAČAJ LAP-A ZA PRIJESTONICU CETINJE

Usvajanje Lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost donosi brojne koristi lokalnoj zajednici i to:

- Lokalna vlast pokazuje opredijeljenost ka rodnoj ravnopravnosti kao jednom od ključnih principa demokratskog i održivog razvoja.
- Obezbeđuje se sprovođenje zakonskih obaveza u oblasti rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou.
- Jačaju se institucionalni mehanizmi za praćenje i sprovođenje rodne ravnopravnosti.

---

¹ “Priručnik za izradu lokalnih planova akcije za unapređenje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou”, Misija OEBS u Crnoj Gori, 2015, dr Marijana Pajvančić

- Unapređuje se ekomska participacija žena, smanjujući rodne nejednakosti na tržištu rada
- Doprinosi se prevenciji i suzbijanju rodno zasnovanog nasilja, kroz multisektorskiju saradnju institucija i organizacija
- Osigurava se ravnopravan pristup resursima, pravima i mogućnostima za sve građanke i građane Prijestonice Cetinje.

U okviru LAP-a definišu se **strateški i operativni ciljevi**, koji su zasnovani na analizi trenutnog stanja i na potrebama lokalne zajednice.

Izrada i sprovođenje ovog plana rezultat su zajedničkog djelovanje i rada, više organa lokalne samouprave, državnih institucija, privrednih društava, NVO-a uz težnju da se stvori okruženje jednakih šansi kako za lični tako i za profesionalni razvoj.

ZAKONSKI I STRATEŠKI OKVIR

Crna Gora je, kao članica međunarodne zajednice, obavezna da se pridržava međunarodnih standarda u oblasti ljudskih prava, uključujući i rodnu ravnopravnost.

Zakon o rodnoj ravnopravnosti iz 2010. godine, koji je donijet u skladu sa evropskim zakonodavstvom, predstavlja osnovu za borbu protiv diskriminacije na temelju roda. Zakon osigurava jednakost u svim životnim oblastima, od obrazovanja, zapošljavanja, do političkog učešća. Takođe, obavezuje državne institucije da preduzmu sve potrebne korake za ostvarivanje rodne ravnopravnosti, uključujući formiranje posebnih tijela za rodnu ravnopravnost, donošenje strategija, kao i sprovođenje edukacija.

Ustavom je Crna Gora definisana kao „građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava”, a ravnopravnost svih građanki i građana predstavlja njenu temeljnu vrijednost. Od obnove nezavisnosti, 2006. godine, Crna Gora je uložila značajne napore u postizanju rodne ravnopravnosti.

Zakon o rodnoj ravnopravnosti prvi put je usvojen 2007, a izmijenjen 2015. godine. Zakon o izmjenama i dopunama usklađen je sa pravnom tekvinom EU. Između ostalih noviteta, propisano je da je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda zadužen za posrednu i neposrednu rodnu diskriminaciju proširio opseg sankcija kada se u različitim sferama života krši jednako postupanje prema ženama i muškarcima. Takođe, nakon što je, kao nezavisna zemlja, pristupila brojnim međunarodnim organizacijama, Crna Gora je postavila osnove za primjenu međunarodnih instrumenata za postizanje rodne ravnopravnosti, kao što su Konvencija UN o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena – CEDAW i Pekinška platforma za djelovanje ili Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Crna Gora je 2017.

godine usvojila Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine (NSOR) kojom su ciljevi održivog razvoja prenijeti u nacionalni kontekst. Jedan od ciljeva jeste i postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i djevojaka, prenijet kroz eliminaciju rodne diskriminacije.

Crna Gora se obavezala da do 2030. godine: eliminiše političku, ekonomsku i svaku drugu diskriminaciju po rodnoj osnovi, postigne minimum od 40% žena u tijelima političkog odlučivanja na nacionalnom i lokalnom nivou, eliminiše sve oblike nasilja nad svim ženama i djevojčicama u javnim i privatnim sferama, uključujući trgovinu ljudima i seksualne i druge vrste iskorišćavanja, postigne rodno ujednačeno učešće u neplaćenom radu, postigne rodno ujednačen udio u nezaposlenosti, učvrsti nacionalni mehanizam za jednakost polova.

Vlada Crne Gore je, isto tako, usvojila Nacionalnu strategiju rodne ravnopravnosti 2021-2025 sa Akcionim planom 2021-2022, na osnovu preporuka koje je dao Komitet CEDAW, preporuka Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulска konvencija) i kao rezultat zajedničkog rada državnih organa i partnera iz civilnog društva. Plan aktivnosti je kao strateški cilj zacrtao dostizanje višeg nivo rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori do 2025. godine. Dok su operativni ciljevi definisani kroz unaprijeđenje i primjenu postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola i roda. Kao dalji ciljevi navodi se i unaprijeđivanje oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjio nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodnih identiteta kao i to da se radi na povećanom nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta u oblastima koje omogućavaju pristup resursima i dobrobiti od korišćenja resursa.

ZAKONODAVNI OKVIR I INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Rodna ravnopravnost i zaštita od diskriminacije po osnovu pola, promjene pola i rodnog identiteta, seksualne orijentacije i/ili interseksualnih karakteristika regulisana je u Crnoj Gori nizom nacionalnih i međunarodnih akata. Međunarodni okvir obuhvata Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1996), Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena - CEDAW (1979), Konvenciju Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulска konvencija - 2011), Pekinšku deklaraciju i Platformu za akciju (1995), Rezoluciju Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 – “Žene, mir i bezbjednost” (2000), Povelju o osnovnim slobodama u Evropskoj uniji (2007), Mapu puta Evropske komisije za jednakost žena i muškaraca, Strategiju EU za rodnu ravnopravnost 2021-2025, Pakt za ravnopravnost polova 2011-2020, Evropsku povelju o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou (2006), Rezoluciju Evropskog parlamenta o pravima interpolnih osoba (2018), Rezoluciju

Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope (2017) o promociji ljudskih prava i eliminaciji diskriminacije prema interpolnim osobama. Takođe, Agenda 2030 (Ciljevi održivog razvoja UN do 2030. godine), koja se oslonila na Milenijumske razvojne ciljeve do 2015. godine, kao i Pariški sporazum o klimatskim promjenama (2015) i brojne druge međunarodne regulative, koje direktno ili indirektno regulišu ovu oblast (poput ILO, OSCE, CoE i drugih konvencija i rezolucija). Usvajanjem Ustava, Zakona o rodnoj ravnopravnosti i Zakona o zaštitniku ljudskih prava 2007. godine, kao i Zakona o zabrani diskriminacije 2011. godine, Crna Gora je uspostavila zakonodavni okvir za sprovođenje rodne ravnopravnosti i stvorila osnov za promociju i zaštitu ženskih ljudskih prava i ljudskih prava osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta. Sa druge strane, ratifikacijom brojnih međunarodnih ugovora i konvencija, država se obavezala da će sprovoditi međunarodne standarde u ovoj oblasti i raditi na poboljšanju uslova za ravnopravno učešće muškaraca, žena i osoba drugačijeg polnog i rodnog identiteta u svim sferama života. Ustavom Crne Gore (“Sl.list CG”, br 1/2007) i Zakonom o rodnoj ravnopravnosti (“Sl.list RCG”, br. 46/07, 73/10, 40/11, 35/15) koji su stvorili pravne prepostavke za sprovođenje standarda rodne ravnopravnosti i sprečavanje i eliminisanje diskriminacije po osnovu pola u svim oblastima i na svim nivoima, stvorio se i dobar domaći pravni okvir: Zakon o radu („Sl. list CG”, br. 49/08, 59/2011), Zakon o zabrani diskriminacije (»Sl. list CG«, br. 46/10), Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (»Sl. list CG«, br. 46/10) kao i određene strategije nacionalne politike.

Budući da se u lokalnoj zajednici najneposrednije ostvaruju prava i zadovoljavaju potrebe i interesi građanki i građana ovakva zakonska rješenja treba da doprinesu unapređivanju ove oblasti i stvaranju uslova za punu ravnopravnost žena i muškaraca na lokalnom nivou.

Učešće žena u javnom životu lokalnih zajednica i posebno u procesima odlučivanja predstavlja temeljnu osnovu dobrog upravljanja i demokratije u jednom društvu i državi. Moderna Evropa, njene institucije i organizacije a posebno Savjet Evrope, poslednjih godina sve više ukazuju na potrebu i korist od uključivanja žena u javni život.

Institucionalni mehanizmi za postizanje rodne ravnopravnosti na nivou Prijestonice Cetinje su:

- Kancelarija za ljudska i manjinska prava i prevenciju bolesti zavisnosti
- Savjet za rodnu ravnopravnost Skupštine Prijestonice Cetinje

Skupština Prijestonice Cetinje donijela je sljedeće akte iz oblasti rodne ravnopravnosti:

Odluku o ravnopravnosti polova u Prijestonici Cetinje (“Sl.list CG – opštinski propisi”, br. 32/12), Odluku o donošenju Lokalnog akcionog plan za postizanje rodne ravnopravnosti na teritoriji Prijestonice Cetinje za period 2013 – 2017 godine („Sl.list CG – opštinski propisi, br. 30/13), Odluku o donošenju Lokalnog akcionog plana za postizanja rodne ravnopravnosti na teritoriji

Prijestonice Cetinje za period 2020 – 2021 godine („Sl.list CG – opštinski propisi, br. 26/20) i Odluku o donošenju Lokalnog akcionog plana socijalne i dječje zaštite Prijestonice Cetinje za period 2022-2026 godine („Sl.list CG – opštinski propisi, br. 29/22).

Uzroci nejednakosti prepoznati su u sljedećim oblastima:

- Rodni stereotipi, predrasude i tradicionalna podjela uloga između muškaraca i žena su još uvijek veoma prisutni u svim segmentima društva;
- Nedovoljan nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta u oblastima koje omogućavaju jednak pristup resursima i dobrobiti od korišćenja resursa

Javne politike u Crnoj Gori nisu dovoljno orodjene, uprkos činjenici da Zakon o rodnoj ravnopravnosti propisuje obavezu organa da u svim fazama planiranja, donošenja i sprovodenja odluka, kao i preduzimanja aktivnosti, ocjenjuju i vrednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškaraca. Kao posljedica toga, u okviru većeg dijela javnih politika nisu predviđene pozitivne mjere za podsticanje rodne ravnopravnosti na način kako ih definiše Zakon².

Preliminarna istraživanja pokazala su da svega 26,8% javnih politika na neki način tretira rodnu ravnopravnost, dok u ostalima u potpunosti izostaje taj aspekt. Zaposleni u institucijama sistema nedovoljno razumiju ključne koncepte rodne ravnopravnosti i ne postoje odgovarajuća kadrovska sposobljenost za punu primjenu Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti za period 2021–2025. godine postavlja ambiciozne ciljeve:

- Cilj strategije je unapređenje rodne ravnopravnosti kroz integraciju u sve sektore društva, sa posebnim fokusom na:
  - Političku participaciju žena
  - Ekonomsko osnaživanje žena
  - Prevenciju nasilja u porodici

Ove međunarodne obaveze, zajedno sa zakonodavnim okvirom, čine osnovu za razvoj lokalnih politika koje će promovisati ravnopravnost žena i muškaraca

---

² Član 15 i 16 Zakona o rodnoj ravnopravnosti

METODOLOGIJA IZRADE LOKALNOG AKCIONOG PLANA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST PRIJESTONICE CETINJE (2025–2026)

Proces izrade Lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost Prijestonice Cetinje 2025-2026 (LAP RR) zasnovan je na participativnom pristupu, analizama podataka i usklađenosti sa nacionalnim i međunarodnim standardima u oblasti rodne ravnopravnosti.

Za izradu ovog dokumenta korišćeni su svi alati koji daju dobre rezultate u dosadašnjoj praksi izrade lokalnih i drugih strateških dokumenata:

- SWOT analiza
- Konsultacije i
- Sastanci

Za potrebe ove analize prikupljeni su sljedeći podaci:

- statistički podaci od Uprave za statistiku,
- podaci od sekretrajata, službi, direkcija i organa u lokalnoj upravi i institucija na teritoriji Prijestonice - Korišćenjem konkretnih podataka i analiza koji oslikavaju trenutnu situaciju u Prijestonici Cetinje kada je u pitanju rodna ravnopravnost.
- urađena je analiza sa rodnog aspekta važećih strateških i drugih opštinskih dokumenata

Izrada Lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti imala je dvije faze, a svaka od faza je imala sljedeće korake:

Pripremna faza

Formiranje radne grupe sastavljene od predstavnika lokalne samouprave, NVO predstavnika, stručnjaka za rodnu ravnopravnost, prestavnika medija, predstavnika Centra za socijalni rad u Prijestonici Cetinje, Doma zdravlja Cetinje, osnovnih i srednjih škola, Zavoda za zapošljavanje – filijala Cetinje.

Prikupljanje i analiza podataka i lokalnog konteksta.

Analiza normativnog i strateškog okvira sprovela se kroz:

- Kvantitativna analiza: Prikupljanje i obrada statističkih podataka o rodoj ravnopravnosti u Prijestonici Cetinje (zastupljenost žena na tržištu rada, obrazovanju, nasilje nad ženama, pristup zdravstvenim, kulturnim i socijalnim uslugama).
- Kvalitativna analiza: Organizacija i podjela po grupama u odnosu na definisane oblasti;
- Analiza postojećih lokalnih politika i budžetskih izdvajanja za rodnu ravnopravnost;
- Poređenje sa najboljim praksama iz drugih opština (npr. LAP-ovi opština Kotor i Bijelo Polje, Šavnik, Tuzi)

1. IZRADA LAP ZA POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U PRIJESTONICI CETINJE 2025-2026

Na osnovu analize podataka i konsultacija, identifikovani su ključni problemi i prioriteti u oblasti rodne ravnopravnosti

- a. Definisanje strateških ciljeva
- b. Definisanje operativnih ciljeva
- c. Dizajniranje aktivnosti, vremenskog okvira i odgovornosti
- d. Dizajniranje SMART indikatora
- e. Određivanje neophodnih resursa za realizaciju aktivnosti
- f. Definisanje okvira za praćenje i evaluaciju

Nakon ove dvije, slijede naredne faze i koraci:

2. REALIZACIJA LAP

- a) Organizovanje rasprava i usvajanje komentara i sugestija koje unapređuju LAP RR - Održavanje konsultacija, sastanaka, okruglih stolova sa radnom grupom, radi usklađivanja mjera sa realnim potrebama lokalne zajednice
- b) Usvajanje LAP RR Prijestonice Cetinje 2025-2026 kroz:
  - Definisanje institucionalnih nosilaca i rokova za sprovođenje mjera;
  - Uspostavljanje mehanizama evaluacije kako bi se pratio napredak i efekti primjene LAP-a;
  - Predstavljanje finalnog dokumenta Skupštini Prijestonice Cetinje na usvajanje usklađivanje sa budžetskim mogućnostima Prijestonice Cetinje.
- c) Realizacija aktivnosti prema vremenskom planu, odgovornostima i resursima
- d) Informisanje lokalne i šire javnosti o dostignutim rezultatima

3. PRAĆENJE REALIZACIJE I EVALUACIJA

- a) Obrazovanje radne grupe za praćenje i evaluaciju
- b) Izvještavanje prema vremenskom okviru i odgovornostima

Sve oko pripreme, izrade, primjene, praćenja i izvještavanja Lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost prikazan je grafikonom :

ANALIZA STANJA I LOKALNOG KONTEKSTA

POLITIČKA PARTICIPACIJA

Važnu osnovu za unapređivanje rodne ravnopravnosti u lokalnim zajednicama predstavlja integrisanje rodne ravnopravnosti u lokalne institucije vlasti. To znači da žene, jednako kao i muškarci treba da se nalaze na položajima prilikom odlučivanja, odnosno mjestima na kojima se upravlja lokalnom zajednicom.

Iako bi bilo logično da ravnopravna zastupljenost žena i muškaraca podrazumijeva da su oni zastupljeni u svim organima vlasti srazmjerno proporcijama u ukupnoj populaciji, što bi značilo učešće od otprilike 50%, zbog veoma izraženih rodnih nejednakosti obično se početni cilj definiše na 30% žena na pozicijama odlučivanja.

Istraživanja rodnih odnosa u lokalnim zajednicama više puta su se susretala sa rasprostranjrenom predrasudom da su žene većina u lokalnim samoupravama. To se najviše odnosi na činjenicu da se učešće žena u političkom životu poistovjećuje sa zaposlenjem u lokalnim samoupravama. Međutim, kad detaljnije pogledamo na kojim položajima se nalaze žene u lokalnoj samoupravi onda je to pretežno zaposlenost na administrativnim položajima i na taj način samo obavljaju poslove podrške stvarnim donosiocima odluka - muškarcima.

U martu 2021 godine, u Skupštini Crne Gore je formiran Ženski klub, koji čine poslanice svih političkih partija zastupljenih u parlamentu. Sporazum o formirajući Ženskog kluba potpisalo je svih 20 poslanica 27. saziva Skupštine Crne Gore. Ciljevi i principi Kluba su afirmacija rodne ravnopravnosti na svim nivoima odlučivanja; podsticaj ženama za veće učešće u političkom i javnom životu; unaprjeđenje položaja žena u svim sferama društva i podsticaj i unaprjeđenje solidarnosti i humanosti, promovisanje volonterizma i međusobnog pomaganja.

Odlukom o ravnopravnosti polova u Prijestonici Cetinje principi ravnopravnosti polova primjenjuju se naročito prilikom izbora, postavljanja, imenovanja i konstituisanja, u:

- Skupštini i radnim tijelima i komisijama koje imenuje;
- Organima lokalne samouprave;

- Radnim tijelima i komisijama koje imenuje Gradonačelnik Prijestonice Cetinje;
- Organima upravljanja javnih ustanova čiji je osnivač Prijestonica Cetinje;
- Savjetima mjesnih zajednica na teritoriji Prijestonice Cetinje.

Članom 9 Odluke prilikom izbora, postavljenja ili imenovanja lica u službama i konstituisanja organa i tijela, gore navedenih, nadležni subjekti su dužni da obezbijede zastupljenost najmanje 30% pripadnika/ca manje zastupljenog pola u organima i tijelima.

Učešće odbornika/ca u Skupštini Prijestonice Cetinje

Mandat	Ženski pol	Muški pol	Ukupno
2006 – 2010	4 (12,1%)	29 (87,9%)	33
2010 – 2013	8 (24,2%)	25 (75,8%)	33
2013 - 2017	8 (24,2%)	25 (75,8%)	33
2018 - 2021	10 (30,3%)	23 (69,7%)	33
2022 – 2026	12 (36,4 %)	21 (63,6 %)	33

Iz gore navedene tabele zaključujemo da zastupljenost odbornica u lokalnom parlamentu zadovoljava zakonom propisanu kvotu od 30%, odnosno da ista iznosi 36,4.

U radnim tijelima Skupštine Prijestonice Cetinje zastupljenost žena je i na taj način definisana, gotovo u svim odborima/ savjetima i to:

- Odbor za Statut i propise (6 članova, 0- članica)
- Odbor Odbor za planiranje i uređenje prostora i komunalno stambenu djelatnost (2 članice i 5 članova)
- Odbor za društvene djelatnosti (5 članica i 1 član)
- Odbor za međuopštinsku i međunarodnu saradnju (4 članice i 3 člana)
- Savjet za zaštitu životne sredine (3 članice i 2 člana)
- Savjet za omladinsku i obrazovnu politiku (3 članice i 1 član)
- Savjet za razvoj seoskog područja (3 članice i 2 člana)
- Odbor za izbor i imenovanja (1 članica i 6 članova)
- Savjet za davanje prijedloga naziva naselja ulica i trgova i podizanje spomen obilježja (0 članica i 5 članova)
- Savjet za rodnu ravnopravnost (5 članica i 0 članova)

➤ Odbor za finansije i privredni razvoj (2 članica i 5 člana)

Od 11 radnih tijela na čelu su 4 predsjednice i 7 predsjednika (36,4% žena i 63,6% muškaraca).

Na visoko rukovodećim mjestima sekretarijata, direkcija, službi i uprava Prijestonice Cetinje nalazi se 6 žena i 8 muškaraca (57,14% muškarci i 42,86% žene).

U javnim preduzećima, privrednim društvima i organizacijama čiji je osnivač Prijestonica Cetinje, na rukovodećim mjestima su 6 muškaraca i 3 žene (33,4 % žene i 66,6 % muškarci).

Učešće žena i muškaraca na visoko rukovodećim mjestima u Prijestonici Cetinje

	Ženski pol	Muški pol
Gradonačelnik/ca		1
Zamjenik/ca gradonačelnika	1	1
Glavni/a administrator/ka	1	
Predsjednik/ca Skupštine	1	

Kao jednu od mjera kojima se podstiču muškarci da u većem obimu učestvuju u gajenju, njezi i staranju o djeci, a istovremeno doprinosi smanjenju stereotipnih roditeljskih uloga, Crna Gora je uvela roditeljsko odsustvo, umjesto samo porodiljskog odsustva. Država se takođe obavezala da će poštovati međunarodne direktive kao što je Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i staratelja.³ Zakon o radu⁴ u Članu 127 definiše pravo na roditeljsko odsustvo koje mogu koristiti oba roditelja radi njege i staranja o djetetu. Međutim, zakon ne propisuje obavezu oca da koristi roditeljsko odsustvo u određenom periodu nakon rođenja djeteta, što umnogome umanjuje efikasnost ove mjere.

---

³ Direktive 2010/18/EU iz 8 marta 2010 koja omogučava implementaciju Ramkovnog ugovora o roditeljsko odsustvo od posla i regulisanje sledeće “da bi se promovisalo usoglašavanje profesionalnog rada sa porodičnom životu preporučuje se članice EU, I socijalne partnere da uvode roditeljsko odsustvo I fleksibilne radne aranžmane za radnike koje se vraćaju sa roditeljsko otsustvo. Preporuka je da roditeljsko odsustvo bude minimum 4 mjeseca i zasnovano na principu rodne ravnopravnosti da se jednakost djeli između roditelja i da se ne prenosi sa jednog na drugog roditelja.

⁴ Službeni list Crne Gore 74/2019 i 8/2021

U Prijestonici Cetinje od ukupno 190 zaposlenih 105 (55,3%) je ženskog i 85 (44,7%) muškog pola.⁵ Politička participacija žena u Crnoj Gori i dalje je niža nego što bi trebalo da bude. Prema podacima iz 2024. godine, žene čine samo 25% ukupnog broja izabralih predstavnika u lokalnom parlamentu Prijestonice Cetinje, što je daleko ispod preporučenog minimuma od 40%. Veoma je važno stvoriti uslove za povećanje političke participacije žena, jer je njihov nedostatak na političkim pozicijama prepreka za doношење inkluzivnih politika koje mogu pomoći u rešavanju rodnih nejednakosti.

Tabelarni prikaz učešća zaposlenih žena i muškaraca u javnim ustanovama, privrednim društvima i organizacijama čiji je osnivač Prijestonica Cetinje na dan 04.07.2024. godine.⁶

Javne ustanove, privredna društva i organizacije Prijestonice	Ženski pol	%	Muški pol	%	Ukupno
Turistička organizacija Prijestonice	9	69,23	4	30,77	13
DOO Sportski centar Cetinje	20	58,82	14	41,18	34
JU Centar za dnevni boravak djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom u Prijestonici Cetinje	12	70,6	5	29,4	17
JU Narodna biblioteka i čitaonica Njegoš	17	85	2	15	19
Skupština Prijestonice	5	71,4	2	28,6	7
DOO Komunalno	28	32,94	57	67,06	85
DOO Vodovod i kanalizacija ⁷	18	27,7	47	72,3	65
Agencija za razvoj i podršku poslovanju Cetinje	2	33,4	4	66,6	6

⁵Kadrovska služba Prijestonice , april 2025

⁶ statistika na osnovu pojedinačnih izvještaja organa lokalne uprave čiji je osnivač Prijestonica

⁷ Podatak od 2023. godine

DOO Lokalni javni emiter RTV Cetinje	8	50	8	50	16
Ukupno:	119	45,4	143	54,6	262

Broj korisnika/ca materijalne pomoći i dječijeg dodatka

Socijalna zaštita podrazumijeva pomoć i podršku porodicama koje žive u teškim uslovima, u siromaštvu, pomoć djeci koja iz različitih razloga ne mogu ostvariti svoje potrebe ili je znatno otežano ostvarenje njihovih potreba. Socijalna zaštita se pruža u vidu finansijske pomoći (materijalno obezbjeđenje porodice, dodatak za njegu i pomoć, lična invalidnina, zdravstvena zaštita, troškovi sahrane, jednokratna novčana pomoć, naknada roditelju/staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu, dodatak za djecu, naknada za novorođeno dijete, troškovi ishrane u predškolskim ustanovama, pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mlađih sa posebnim obrazovnim potrebama, refundacija naknade zarade i naknade zarade za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo, naknada po osnovu rođenja djeteta, refundacija naknade zarade i naknada zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena), usluga (usluge za podršku za život u zajednici, savjetodavno – terpijske i socijalno – edukativne usluge, smještaj, neodložne intervencije, i druge usluge).

Pravo na materijalno obezbjeđenje porodica i dječiji dodatak ostvaruju porodice i roditelji koji jedini mogu biti nosioci prava i ovo pravo ostvaruju na osnovu njihove maloljetne djece. Ukupan broj porodica na teritoriji Prijestonice Cetinje koje koriste pravo na materijalno obezbjeđenje je 124 (62 ženskog i 62 muškog pola), lična invalidnina 121 (49 ženskog i 72 muškog pola), dodatak za djecu do 6 i do 18 godina 2664 (1880 ženskog i 784 muškog pola)⁸

EKONOMSKA RAVNOPRAVNOST U PRIJESTONICI CETINJE

Iako žene u Prijestonici Cetinje imaju visok nivo obrazovanja, njihov ekonomski status je i dalje nerazmjerno niži u odnosu na muškarce. Na primer, žene čine samo mali dio koji obuhvata da su one vlasnice preduzetničkih firmi, dok se veliki broj žena ne odlučuje za pokretanje vlastitih biznisa zbog nedostatka odgovarajuće podrške, mentorstva i kapitala. Plate žena su u proseku 20% niže nego što je to slučaj sa muškarcima, što ukazuje na preostale prepreke u postizanju ekonomske ravnopravnosti.

---

⁸ Podatak os strane Centra za socijalni rad Prijestonice Cetine, april 2024. godine

Ekonomска ravnopravnost predstavlja ključni faktor za ostvarivanje rodne ravnopravnosti. U Prijestonici Cetinje, iako su sprovedene određene mjere za unapređenje položaja žena, i dalje postoje značajne razlike u ekonomskoj participaciji, zapošljavanju i prihodima.

Položaj žena na tržištu rada

Prema dostupnim podacima, žene u Prijestonici Cetinje čine značajan dio radne snage, ali su često suočene s izazovima kao što su:

- Nejednaka zaposlenost – Žene su manje zastupljene u sektorima s većim prihodima i češće rade u djelatnostima koje su slabije plaćene (trgovina, usluge, administracija);
- Segregacija zanimanja – Većina žena je zaposlena u tradicionalno “ženskim” zanimanjima, dok su tehnički, menadžerski i preduzetnički poslovi u većoj mjeri rezervisani za muškarce.

Preduzetništvo žena

Žensko preduzetništvo u Prijestonici Cetinje bilježi napredak, ali su žene i dalje manje zastupljene među vlasnicima preduzeća.

Glavni izazovi uključuju:

- Otežan pristup finansijama – Žene teže dolaze do kredita i investicija za pokretanje ili razvoj biznisa;
- Nedovoljna podrška i edukacija – Postoji potreba za specijalizovanim programima obuke i mentorstva kako bi se žene osnažile za ulazak u preduzetništvo;
- Neravnomjerna raspodjela porodičnih obaveza – Žene često imaju veće obaveze u domaćinstvu, što im otežava posvećenost karijeri i preduzetništvu.

Mjere za unapređenje ekonomске ravnopravnosti

Kako bi se poboljšao ekonomski položaj žena u Prijestonici Cetinje, neophodno je sprovesti sljedeće mjere:

- ✓ Podrška zapošljavanju žena kroz programe obuke, subvencije za poslodavce koji zapošljavaju žene;
- ✓ Podsticanje ženskog preduzetništva kroz grantove, povoljne kredite i besplatne obuke za vođenje biznisa;

- ✓ Uvođenje rodno odgovornog budžetiranja kako bi se osiguralo da lokalne ekonomske politike uzimaju u obzir potrebe žena;
- ✓ Jačanje institucionalne podrške kroz razvoj centara za podršku zapošljavanju žena i mehanizme za suzbijanje diskriminacije na radu.

Ulaganjem u ekonomsko osnaživanje žena, poboljšava se ukupna ekonomska stabilnost i kvalitet života u lokalnoj zajednici. Ekonomska ravnopravnost žena i muškaraca predstavlja ključni aspekt društvenog razvoja, a u Prijestonici Cetinje se preduzimaju koraci ka njenom unapređenju. Postoje inicijative koje imaju za cilj poboljšanje ekonomskog položaja žena kao što su:

Projekat “Cetinje Works!”⁹

Prijestonica Cetinje je organizovala Info dan za građanke i građane u okviru projekta “Cetinje Works！”, koji ima za cilj povećanje zapošljivosti i ekonomske aktivnosti građanki i građana. Ovaj projekat pruža informacije o mogućnostima zapošljavanja i podrške za pokretanje sopstvenog biznisa.

Podrška preduzetnicama

Lokalna uprava je pozvala preduzetnice i one koje to žele da postanu da se prijave za programe podrške koji podstiču razvoj turizma, zanatstva i valorizaciju kulturnog potencijala i tradicije. Ovi programi imaju za cilj afirmaciju ženskog preduzetništva i ekonomsko osnaživanje žena u Prijestonici Cetinje, pa je u okviru toga i napravljena strategija razvoja ženskog preduzetništva 2025-2028.¹⁰

ZDRAVLJE I RODNA RAVNOPRAVNOST

Zdravstvena zaštita stanovništva Cetinja obezbijeđena je kroz JZU Opšta bolnica „Danilo I“ - Cetinje, JZU „Dom zdravlja“ – Cetinje i JZU „Zavod za hitnu medicinsku pomoć“ - Cetinje. Zdravstveni sistem Prijestonice Cetinje obuhvata dvije ključne ustanove: Opštu bolnicu „Danilo I“ i Dom zdravlja Cetinje, koje zajedno čine osnovu pružanja primarne i sekundarne zdravstvene zaštite građankama i građanima Cetinja i šire regije. Ove ustanove su od posebnog značaja za lokalnu zajednicu, ne samo zbog geografske pokrivenosti, već i zbog kvaliteta usluga i dostupnosti kadra. Zdravstveni sektor u Prijestonici Cetinje tokom 2024. godine bilježi kontinuirani rad na unapređenju dostupnosti, kvaliteta i rodne osjetljivosti zdravstvenih usluga. U okviru primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, evidentan je pozitivan pomak u prepoznavanju važnosti rodne perspektive u planiranju i pružanju zdravstvenih usluga. Kroz ovaj Lokalni akcioni plan za

---

⁹ [Cetinje Works – Agencija za razvoj i podršku poslovanju Cetinje](#)

¹⁰ [Javna rasprava-Nacrt Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2025-2028. sa AP](#)

postizanje rodne ravnopravnosti Prijestonica Cetinje je obuhvatila niz aktivnosti koje su vezane za zdravlje i da time doprinose razvoju rodne ravnopravnosti. Cilj ovog plana je unapređenje položaja žena i muškaraca kroz različite aktivnosti i mjere.

Interaktivna predavanja o zdravlju i porodici

U oktobru 2024. godine, JU Centar za socijalni rad za Prijestonicu Cetinje i Nevladina fondacija "Lovćenska vila" organizovali su interaktivno predavanje pod nazivom „Kriza sistema vrijednosti: Zdravlje, porodica i zajedništvo u savremenom društvu"¹¹. Ovo predavanje je imalo za cilj podizanje svijesti o važnosti zdravlja i porodičnih vrijednosti u kontekstu savremenog društva.

Podrška ženama žrtvama nasilja

U Prijestonici Cetinje postoji inicijativa za pružanje besplatne psihosocijalne podrške ženama žrtvama nasilja kroz program "Kuća zdravlja"¹². Ova inicijativa ima za cilj unapređenje zdravstvenog stanja i pružanje podrške ženama koje su pretrpjеле nasilje.

Iako su ovi koraci značajni, potrebno je kontinuirano raditi na prikupljanju podataka i sprovođenju istraživanja kako bi se bolje razumjеле potrebe građanki i građana Prijestonice Cetinje u oblasti zdravlja i rodne ravnopravnosti.

RODNO ZASNOVANO NASILJE

Rodno zasnovano nasilje predstavlja ozbiljan društveni problem čitavog društva, pa i u Prijestonici Cetinje. Lokalne institucije i nevladine organizacije preduzimaju različite inicijative kako bi se ovaj problem adresirao i smanjio njegov uticaj na zajednicu i društvo u globalu.

Prijestonica Cetinje je i u prethodnom usvojenom Lokalnom akcionom planu za postizanje rodne ravnopravnosti, prepoznala rodno zasnovano nasilje kao ozbiljan problem. Rodno zasnovano nasilje je definisano kao bilo koji oblik nasilja nad osobom zbog njenog pola ili roda, uključujući fizičko, seksualno, psihičko i ekonomsko nasilje.

Kampanje i projekti za borbu protiv nasilja nad ženama

U oktobru 2022. godine, Nevladino udruženje FLUX, uz podršku Prijestonice Cetinje, pokrenulo je kampanju pod nazivom "ONA treba – ONA mora"¹³. Cilj kampanje bio je podizanje svijesti o nužnosti uspostavljanja rodno ravnopravnog društva i borba protiv nasilja nad ženama.

---

¹¹ [Interaktivno predavanje „Kriza sistema vrijednosti: Zdravlje, porodica i zajedništvo u savremenom društvu“](#)

¹² [90dafbc5bc0894bf989cff7a1a165948.pdf](#)

¹³ [ONA treba – ONA mora](#)

Takođe, u okviru kampanje "16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama" 2024. godine, JU Centar za socijalni rad za Prijestonicu Cetinje i Crveni krst Prijestonice Cetinje realizovali su projekat "Zaustavimo nasilje nad (starijim) ženama". Ovaj projekat je imao za cilj podizanje svijesti o nasilju nad starijim ženama i pružanje podrške ovoj ranjivoj grupi.

Prijestonica Cetinje, u saradnji sa nevladinim sektorom i stručnjacima, kontinuirano radi na suzbijanju nasilja nad ženama kroz različite projekte, kampanje i edukacije. Ipak, neophodno je nastaviti sa ovim naporima, uz dodatno istraživanje i prikupljanje podataka, kako bi se kreirale još efikasnije strategije za zaštitu žena i promociju rodne ravnopravnosti u zajednici.

Tokom 2023. godine JU Centar za socijalni rad za Prijestonicu Cetinje obrađeno je 10 prijava nasilja, dok je žrtvi nasilja bilo 16 i to: 8 ženskog pola, 3 muškog i 5-oro đece.

U svim slučajevima nasilja Centar djeluje u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Protokolom o postupanju, prevenciji i zaštiti nad ženama i nasilja u porodici. S tim u vezi, stručni radnici su evidentirali svaku prijavu nasilja. Svaka žrtva je informisana o pravima iz domena socijalne i dječje zaštite. Svakoj žrtvi je pružena savjetodavna i psihološka pomoć, i u odnosu na njene potrebe, bezbjednost i sigurnost, procjenu rizika od ponovnog nasilja, omogućeni su adekvatni vidovi zaštite.

Prema izvještaju Odeljenja bezbjednosti Cetinje u 2023. godini iz oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici prijavljeno je 12 slučajeva nasilja u porodici:¹⁴

- Ukupan broj izvršioca (nasilnika) 12- muškog pola
- Ukupan broj žrtvi 14 ženskog i 2 muškog pola
- Srodstvo nasilnika i žrtve – 4 slučaja roditelji, 7 slučaja supružnici i 1 slučaj vanbračna zajednica

ZAHTEVI ZA POKRETANJE PREKRŠAJNOG POSTUPKA (shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici – član 36), ukupan broj 24

- Ukupan broj izvršioca (nasilnika) 22- muškog pola i 2 ženskog pola
- Ukupan broj žrtvi 17 ženskog pola i 7 muškog pola
- Srodstvo nasilnika i žrtve – 23 slučaja supružnici i 1 slučaj vanbračna zajednica

Rodno zasnovano nasilje, posebno nasilje u porodici, ostaje jedan od najizraženijih oblika kršenja ljudskih prava žena i predstavlja ozbiljan društveni problem i u Prijestonici Cetinje. I pored

---

¹⁴ izvještaj Uprave policije – Odjeljenje bezbjednosti Cetinje za 2023. godinu

napretka u normativnom i institucionalnom okviru, izazovi i dalje postoje u domenu prevencije, zaštite žrtava i efikasnog procesuiranja počinilaca. U skladu sa dopisima nadležnih institucija, tokom 2024. godine na teritoriji Prijestonice Cetinje evidentiran je zabrinjavajući broj slučajeva nasilja u porodici i nasilja nad ženama, što ukazuje na potrebu za daljim jačanjem multisektorskog odgovora i prevencije Krivični i prekršajni postupci u 2024. godini

Prema zvaničnim podacima Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprave policije¹⁵, Centra bezbjednosti Cetinje, za period od 1. januara do 31. decembra 2024. godine:

Ukupno je podnijeto: 16 krivičnih prijava po članu 220 Krivičnog zakonika Crne Gore (nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici).

- ☒ Svi slučajevi su procesuirani.
- ☒ Pol počinilaca: 15 muškaraca i 1 žena.
- ☒ Pol žrtava: 16 žena i 4 muškarca.

Porodični odnosi među učesnicima:

- ☒ Supružnici: 5 slučajeva
- ☒ Vanbračni partneri: 2
- ☒ Bivši supružnici: 2
- ☒ Braća: 2
- ☒ Kćerke: 2
- ☒ Sinovi: 2
- ☒ Partner: 1

Prekršajni postupci:

Podnijeto je 14 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Evidentirano je 33 prekršaja, sa ukupno 22 izvršioca: 15 muškaraca, 7 žena

Žrtve prekršaja: 22 lica, od čega: 11 žena , 11 muškaraca

---

¹⁵ dopis br 03-131/25-145/8 od 19.03.2025. godine

Porodični odnosi među učesnicima:

Supružnici: 3 muškarca i 5 žena

Braća: 7 muškaraca

Ostali rodbinski odnosi: 2 muškarca i 2 žene

Procenjuje da je stvarni broj mnogo veći, jer mnoge žrtve ne prijavljuju nasilje. Ove brojke ukazuju na potrebu za jačim mehanizmima zaštite i pružanja pomoći ženama koje su žrtve nasilja. Takođe, postoji potreba za promovisanje obrazovanja i društvenih kampanja za podizanje svesti o rodno zasnovanom nasilju.

RODNA RAVNOPRAVNOST U MEDIJIMA I KULTURI

Prijestonica Cetinje, kao kulturni i istorijski centar Crne Gore, igra značajnu ulogu u promociji rodne ravnopravnosti kroz medije i kulturu. Mediji oblikuju javnu percepciju rodne ravnopravnosti, dok kulturne institucije i manifestacije mogu doprineti razbijanju rodnih stereotipa i promociji jednakih mogućnosti za žene i muškarce.

Uloga medija u promociji rodne ravnopravnosti

Lokalni mediji u Prijestonici Cetinje, poput Radio Cetinja i Cetinjski list, imaju važnu ulogu u informisanju građanki i građana o pitanjima rodne ravnopravnosti. Kroz emisije, članke i reportaže, ovi mediji osvetljavaju teme poput političke participacije žena, ekonomskog osnaživanja i borbe protiv rodno zasnovanog nasilja.

Međutim, analiza medijskih sadržaja pokazuje da su žene i dalje manje zastupljene kao sagovornice gotovo po svim temama. Takođe, žene se često prikazuju kroz tradicionalne rodne uloge, što doprinosi održavanju rodnih stereotipa. Potrebno je raditi na povećanju i jačanju medijske kampanje koje promovišu žene u liderstvu, preduzetništvu, zdravstvu, sportu i javnom životu uopšte.

Kulturne institucije i rodna ravnopravnost

Cetinje je poznato po svojim kulturnim institucijama, poput Nacionalne biblioteke "Đurđe Crnojević", Narodnog muzeja Crne Gore i Crnogorskog narodnog pozorišta. Ove institucije imaju potencijal da doprinesu rodnoj ravnopravnosti kroz izložbe, predstave i edukativne programe.

Primjeri kulturnih inicijativa za rodnu ravnopravnost

- Festival ženskog stvaralaštva – Manifestacija koja promoviše rad žena u umjetnosti, književnosti i muzici

- Pozorišne predstave sa rodnom tematikom – Crnogorsko narodno pozorište je izvodilo predstave koje tematizuju položaj žena u društvu, uključujući adaptacije djela savremenih crnogorskih spisateljica.

Izazovi i preporuke

Iako su preduzeti značajni koraci, potrebno je dodatno raditi na:

- Većoj zastupljenosti žena u medijima – Kroz uključivanje žena u emisije, intervjuje i ekspertize o širokom spektru tema.
- Promociji rodne ravnopravnosti kroz obrazovne i kulturne programe – Posebno kroz školske radionice, skupove i javne događaje.
- Podršci projektima koji preispituju rodne stereotipe – Kroz finansiranje dokumentarnih filmova, izložbi i književnih projekata, reportaža o rodnoj ravnopravnosti.

Kombinacija medijskih i kulturnih inicijativa može značajno doprinijeti stvaranju svijesti o rodnoj ravnopravnosti i stvaranju društva koje prepoznaje jednaku vrijednost i potencijal svih svojih građanki i građana, što smo ovim LAP-om i predviđeli.

SPORT I RODNA RAVNOPRAVNOST

Sport je važan segment društva koji može doprineti promociji rodne ravnopravnosti, ali i dalje postoje značajne razlike u učešću žena i muškaraca u sportskim aktivnostima, finansiranju sportskih klubova i medijskoj vidljivosti sportistkinja. Prijestonica Cetinje, kao grad bogate sportske tradicije, suočava se sa izazovima u postizanju rodne ravnopravnosti u sportu, ali ima i potencijal da kroz lokalne politike i strategije poboljša položaj žena u sportu.

Zastupljenost žena u sportu u Prijestonici Cetinje

Cetinje je poznato po sportskim klubovima, posebno u rukometu, fudbalu, i košarci. Međutim, kao i u ostaku Crne Gore, muškarci su dominantno zastupljeni u sportskim strukturama, kako na terenu, tako i u upravljačkim strukturama klubova i sportskih saveza.

Prema dostupnim podacima:

- Broj registrovanih sportistkinja u Prijestonici je značajno manji u odnosu na broj sportista, naročito u ekipnim sportovima.
- Ženski sportski klubovi imaju manju finansijsku podršku u odnosu na muške, što utiče na kvalitet treninga, uslova za takmičenja i razvoj karijera sportistkinja.

- Medijska pokrivenost ženskog sporta je znatno manja u odnosu na muški sport, što dodatno otežava promociju ženskih ekipa i individualnih sportistkinja.

Finansiranje i infrastruktura

Jedan od ključnih problema rodne neravnopravnosti u sportu u Prijestonici jeste neravnomjerna raspodjela finansijskih sredstava. Muški klubovi, naročito u fudbalu i košarci, dobijaju veći dio budžetskih sredstava, dok su ženski klubovi često u nepovolnjem položaju. Takođe, sportska infrastruktura nije u potpunosti prilagođena potrebama ženskog sporta, što otežava treniranje i održavanje takmičenja.

Pozitivni primjeri i inicijative

Uprkos izazovima, postoje primjeri sportskih klubova i inicijativa koje doprinose jačanju uloge žena u sportu:

- Ženski rukometni klub "Lovćen" – jedan od najistaknutijih ženskih sportskih kolektiva u Prijestonici, koji se takmiči na visokom nivou i promoviše ženski sport.
- Školski sport i učešće djevojčica – sve veći broj djevojčica učestvuje u školskim sportskim takmičenjima, što je pozitivan signal za budućnost ženskog sporta u Prijestonici.
- Lokalne kampanje za podršku ženama u sportu – kroz saradnju sa nevladinim organizacijama i lokalnim institucijama, pokrenute su inicijative koje podstiču djevojke da se bave sportom.

Preporuke za unapređenje rodne ravnopravnosti u sportu

Da bi se poboljšala rodna ravnopravnost u sportu u Prijestonici Cetinje, neophodno je preuzeti konkretnе mjere:

- Povećati finansijsku podršku ženskim sportskim klubovima i omogućiti ravnomerniju raspodjelu sredstava.
- Unaprijediti sportsku infrastrukturu kako bi se stvorili bolji uslovi za treniranje ženskih ekipa.
- Povećati vidljivost ženskog sporta u medijima, kroz promociju ženskih takmičenja i sportskih dostignuća.
- Uvesti edukativne programe u školama koji će podsticati djevojčice da se aktivno bave sportom.
- Podsticati veću uključenost žena u upravljačke strukture sportskih klubova i sportskih saveza kako bi donosile odluke koje će unaprijediti položaj sportistkinja.

VIZIJA I CILJEVI

Prijestonica Cetinje je lokalna zajednica u kojoj su žene i muškarci ravnopravni u svim oblastima društvenog, političkog, ekonomskog i kulturnog života. Kroz institucionalne mehanizme, strategije i konkretnе aktivnosti, Prijestonica postaje primjer inkluzivne sredine u kojoj se poštuju i ostvaruju ljudska prava, suzbijaju rodne nejednakosti i osiguravaju jednake mogućnosti za sve građanke i građane. Međutim kao i svuda u svijetu, i ovde je primjetna nedovoljna rodna ravnopravnost na kojoj treba raditi svakodnevno i u kontinuitetu kroz sve sfere i aspekte.

Kao Posljedice primjetno je:

- Slabo učešće žena u odlučivanju i političkom životu
- Ekomska zavisnost žena, naročito ranjivih grupa
- Povećana izloženost žena nasilju u porodici i zajednici
- Ograničeno uvažavanje rodne ravnopravnosti u lokalnim politikama
- Rodni stereotipi u obrazovanju, kulturi i medijima

Uzroci:

- Nema sistematskog prikupljanja podataka po polu
- Nedostatak kapaciteta za integraciju rodne perspektive u lokalne politike
- Niska zastupljenost edukativnih sadržaja o rodnoj ravnopravnosti
- Slaba međusektorska saradnja u zaštiti od nasilja
- Neujednačen pristup informacijama i programima za osnaživanje žena
- Tradicionalni rodni obrasci i otpornost prema promjenama

Glavni cilj:

- Postizanje veće rodne ravnopravnosti u Prijestonici Cetinje

Ključna rješenja / intervencije:

- Jačanje institucionalnih kapaciteta (obuke, Savjet, koordinacija)
- Uvođenje rodno odgovornog budžetiranja i sistemskog praćenja podataka
- Podrška ženskom preduzetništvu i zapošljavanju (grantovi, obuke, mentorstvo)

- Organizovanje edukativnih i preventivnih programa u borbi protiv nasilja
- Osnaživanje žena za političko učešće i liderstvo
- Saradnja s obrazovnim, kulturnim i medijskim institucijama na promociji jednakosti

Strateški ciljevi su definisani na osnovu kombinacije nekoliko ključnih koraka i izvora informacija:

1. Analiza postojećeg stanja

- Pregled lokalnih i nacionalnih politika (Zakon o rodnoj ravnopravnosti, Nacionalna strategija)
- Prikupljanje statističkih i administrativnih podataka (godišnji izvještaji, podaci lokalnih institucija)

2. Rad stručne radne grupe

- Uključeni predstavnici lokalne samouprave, javnih službi, civilnog sektora i eksperti
- Sastanci, konsultacije i analiza potreba iz prakse

3. Upitnici i fokus grupe (gdje je bilo moguće)

- Povratne informacije žena iz lokalne zajednice (posebno iz ranjivih grupa)
- Intervjui sa predstavnicima sektora obrazovanja, zdravstva, kulture itd.

4. Identifikacija problema kroz analitički model

- Primjena metode logičkog okvira (problem–cilj–aktivnosti)
- Izrada drva problema i drva rješenja kao osnove za formulaciju strateških i operativnih ciljeva

5. Mapiranje postojećih inicijativa i projekata

- Pregled do sada sprovedenih aktivnosti, sa identifikovanim nedostacima i preporukama za unapređenje

Strateški ciljevi

Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost u Prijestonici Cetinje usklađen je sa nacionalnim i međunarodnim standardima i usmijeren je na ostvarivanje prioritetni ciljeva za Prijestonicu Cetinje. Ciljkevi su odabrani prema tome gdje su promjene u položaju žena i muškaraca najpotrebnije, na način da budu realne i ostvarive u planiranom periodu. One obuhvataju sljedeće strateške ciljeve:

Promovisanje rodne ravnopravnosti i eliminisanje rodnih stereotipa i predrasuda

- Unapređenje institucionalnog okvira i lokalnih politika u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
- Osnaživanje lokalnog mehanizma za rodnu ravnopravnost i uključivanje rodne perspektive u sve segmente rada uprave

EKONOMIJA/PREDUZETNIŠTVO

- Ekonomsko osnaživanje žena i eliminisanje rodnih nejednakosti

Povećanje zapošljavanja žena kroz programe podrške preduzetništvu

- Podsticanje učešća žena u tradicionalno „muškim“ sektorima ekonomije

UNAPREĐENJE ZDRAVLJA ŽENA I DOSTUPNOSTI ZDRAVSTVENIH USLUGA

Povećanje pristupa zdravstvenim uslugama za žrtve rodno zasnovanog nasilja.

Podizanje svijesti o zdravlju žena i muškaraca, uz fokus na prevenciju

Ojačati kapacitete zdravstvenih radnika za prepoznavanje i pružanje pomoći u slučajevima rodno zasnovanog nasilja

SUZBIJANJE NASILJA NAD ŽENAMA I RODNO ZASNOVANOG NASILJA

Smanjenje rodno zasnovanog nasilja kroz edukaciju, prevenciju i pravovremenu reakciju.

Podrška žrtvama nasilja kroz uspostavljanje servisa za podršku i pravnu pomoć.

Poboljšanje sistema zaštite i podrške žrtvama nasilja kroz saradnju sa institucijama, NVO sektorom i policijom.

Jačanje mehanizama za zaštitu i pružanje pomoći žrtvama rodno zasnovanog nasilja.

SPORT I RODNA RAVNOPRAVNOST

- Podsticanje većeg učešća djevojčica i žena u sportskim aktivnostima.
- Osiguravanje ravnopravne raspodjele budžetskih sredstava između muških i ženskih sportskih klubova.
- Promovisanje ženskog sporta kroz medije i lokalne sportske manifestacije.
- Unapređenje infrastrukture za treniranje ženskih sportskih ekipa.

MEDIJI I RODNA RAVNOPRAVNOST

- Povećanje medijske vidljivosti tema koje se tiču rodne ravnopravnosti.
- Eliminacija i stereotipnih prikaza žena u medijskim sadržajima.
- Podsticanje medija da promovišu žene liderke, naučnice, sportistkinje i preduzetnice.
- Podrška ženskom stvaralaštvu i umjetnicama u Prijestonici Cetinje.

SISTEM EVALUACIJE I IMPLEMENTACIJE LAP-A

Definisanje ključnih indikatora uspjeha i mehanizama praćenja sprovođenja LAP-a.

- Redovno izvještavanje o napretku i efektima sprovedenih mjera.
- Uključivanje svih relevantnih aktera – lokalne uprave, civilnog sektora, akademske zajednice i građanki i građana – u evaluaciju rezultata.

Ovaj Lokalni akcioni plan postavlja temelje za dugoročnu promjenu i unapređenje položaja žena i muškaraca u svim sferama života u Prijestonici Cetinje, uz osiguranje institucionalne podrške i angažovanje svih sektora društva. Načela koji vode implementaciju LAPRR uglavnom su zasnovani na principima koji usmjeravaju cjelokupnu implementaciju Evropske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca.

Operativni cilj 1: EKONOMIJA – Rodna ravnopravnost u ekonomiji- poboljšanje ekonomskog statusažena i ravnomjeran pristup resursima

Opštinske službe, mediji i NVO sektor djeluju na eliminisanju rodnih stereotipa i rodnih predrasuda

Mjera 1.1. Osnaživanje ekonomskih mogućnosti žena – Stvaranje posebnih programa i fondova za žene preduzetnice

Opis aktivnosti	Ciljna grupa	Očekivani rezultati	Indikatori		Vremenski rok	Nosioci aktivnosti	Budžet
			Početni	planirani			
Aktivnost 1. Program finansijske podrške ženskom preduzetništvu , u cilju jačanja kapaciteta žena iz ruralnih sredina u pogledu znanja i vještina potrebnih za pokretanje sopstvenog biznisa	Nezaposlene žene iz ruralnog dijela	Podsticanje na pokretanje sopstvenog biznisa	- /	Broj inicijativa za pokretanje biznisa od strane žena	III kvartal 2025 III kvartal 2026	Predstavnici Sekretarijata za ekonomski razvoj i Sekretarijata za poljoprivredu	40.000 € Prijestonica Cetinje
Aktivnost 2. Informisanje žena o zakonskim regulativama u pristupu resursima i sredstvima, podsticajima za ekonomsko osnaživanje	Nezaposlene žene iz ruralnog dijela	Motivisane žene za pokretanje malih biznisa (5 radionica)		Broj inicijativa za pokretanje biznisa od strane žena	IV kvartal 2025 IV kvartal 2026	Predstavnici Sekretarijata za ekonomski razvoj i Sekretarijata za poljoprivredu	Redovna budžetska sredstva

Operativni cilj 2. ZDRAVSTVO

Mjera 2.1. Unapređenje zdravstvene zaštite žena na lokalnom nivou

Opis aktivnosti	Ciljna grupa	Očekivani rezultati	Indikatori		Vremenski rok	Nosioci aktivnosti	Budžet
			Početni	planirani			
Aktivnost 1. Promovisanje preventivnih zdravstvenih pregleda i testiranja	Žene starije životne dobi	Unaprijeđena zdravstvena zaštita žena na lokalnom nivou kroz kvalitetne zdravstvene politike	-	broj i sadržaj programa broj pregleda žena 50+ na godišnjem nivou	IV kvartal 2025 I-IV kvartal 2026	Lokalna samouprava Dom zdravlja	Budžet Doma zdravlja
Aktivnost 2. Poboljšanje pristupa uslugama za mentalno zdravlje-jedinica za mentalno zdravlje	Žene rizičnih grupa sa urbanog i ruralnog dijela, trudnice, mlađi	usmjerenje ka psihološkom savjetovanju, koje uzima u obzir rodne specifičnosti, posebno za žrtve rodno zasnovanog nasilja	-	broj i sadržaj programa uspostavljena baza početnih podataka Radionica za mlade, trudnice	IV kvartal 2025 I-IV kvartal 2026	Lokalna samouprava Dom zdravlja Centar za socijalni rad Kuća zdravlja	Budžet Doma zdravlja Kuća zdravlja
Aktivnost 3. Organizovanje kampanja za prevenciju i edukaciju o mentalnom, odnosno reproduktivnom i seksualnom zdravlju	Lokalna zajednica	Redovne kampanje koje se fokusiraju na mentalno i fizičko zdravlje žena i muškaraca, sa posebnim naglaskom na zdravlje žena u trudnoći, reproduktivnom zdravlju i	-	broj pregleda 50+ na godišnjem nivou	kontinuitet	Dom zdravlja Centar za socijalni rad Kuća zdravlja	Budžet Doma zdravlja

		seksualnom zdravlju					
Aktivnost 4. Obuka zdravstvenih radnika i radnica - Edukacija o rodnoj ravnopravnosti, prepoznavanju specifičnih zdravstvenih problema žena i muškaraca, kao i pružanju podrške žrtvama rodno zasnovanog nasilja	ljekari, medicinsko osoblje	Povećan broj zdravstvenih radnika i radnica koji/e primjenjuju principe rodne ravnopravnost i u svom radu, te ojačani kapaciteti da prepoznaju specifične potrebe žena i muškaraca, s fokusom na posebno ranjive kategorije, i pružaju adekvatnu podršku		25 obučenih medicinskih radnika	I-IV kvartal 2026	Dom zdravlja Centar za socijalni rad Kuća zdravlja	Budžet Doma zdravlja Kuća zdravlja
Aktivnost 5. Razvijanje programa psihološke podrške za žrtve rodno zasnovanog nasilja	Lokalna zajednica	kroz zdravstvene ustanove (npr. radionice, dani otvorenih vrata u savjetovališt u Centra za mentalno zdravlje)		3 radionice	IV kvartal 2025 I-IV kvartal 2026	Dom zdravlja Centar za socijalni rad	Budžet Centra za socijalni rad

Operativni cilj 3. RODNO ZASNOVANO NASILJE

Mjera 3.1. Podizanje svijesti o rodno zasnovanom nasilju i važnosti prijavljivanja nasilja

Opis aktivnosti	Ciljna grupa	Očekivani rezultati	Indikatori		Vremenski rok	Nosioci aktivnosti	Budžet
			početni	Planirani			
Aktivnost 1. Stvaranje uslova za razvoj lokalnog centra podršku žrtvama nasilja	Lokalna zajednica	Promijenjena svijest i ponašanje		stvaranje servisa za žrtve nasilja, sa fokusom na psihološku, pravnu i fizičku pomoć (konsultativni sastanci, rad na razvoju projekta za osnivanje skloništa za žrtve rodno zasnovanog nasilja)	I-IV kvartal 2026	Lokalna samouprava Dom zdravlja Centar za socijalni rad i NVO	Budžet Prijestonice Cetinje Donacije
Aktivnost 2. Organizovanje radionica i edukativnih sesija u zajednici	Lokalna zajednica	Promijenjena svijest i ponašanje		Podizanje svijest o rodno zasnovanom nasilju i važnosti prijavljivanja nasilja	IV kvartal 2025 I-IV kvartal 2026	Lokalna samouprava Dom zdravlja Centar za socijalni rad NVO	Budžet Prijestonice Cetinje NVO

Aktivnost 3. Izrada i distribucija informativnih materijala o pravima žrtava nasilja	Lokalna zajednica	Promijenjena svijest i ponašanje u zajednici prema žrtvama nasilja		Promovisanje prava žrtava, kao i dostupnost i usluga pomoći putem informacija i postera koji će biti dostupni u zdravstvenim ustanovama, školama i u ostalim ustanovama i organizacijama u lokalnoj zajednici	I-IV kvartal 2026	Lokalna samouprava Dom zdravlja Centar za socijalni rad NVO	Budžet Prijestonice Cetinje NVO
Aktivnost 4. Informisanje i edukacija zaposlenih u CSR, zdravstvu, obrazovanju, policiji, tužilaštву i sudu	Lokalna zajednica	Podizanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti, diskriminaciji i nasilju		Fokus na zaštitu žrtava i efikasnu primjenu zakona, kroz jačanje međusektorske saradnje i organizovanje	IV kvartal 2025 I-IV kvartal 2026	Centar za socijalni rad Kuća zdravlja	

				okruglih stolova			
--	--	--	--	---------------------	--	--	--

Operativni cilj 4. KULTURA I MEDIJI

Mjera 4.1. Promocija žena u kulturno - umjetničkom stvaralaštvu

Opis aktivnosti	Ciljna grupa	Očekivani rezultati	Indikatori	Indikatori	Vremenski rok	Nosioci aktivnosti	Budžet
			Početni	Planirani			
Aktivnost 1. Organizacija kulturno-umjetničkih i stvaralaških manifestacija koje ističu rad žena umjetnica, književnica, režiserki i drugih stvarateljki	Lokalna zajednica	Povećan broj žena koje su osnažene da se bave kulturno-umjetničkim radom, odnosno povećana svijest lokalne zajednice o kulturno-umjetničkom stvaralaštvu žena		Minimum 2 manifestacije	I-IV kvartal 2026.godine	Lokalna samouprava Centar za kulturu Lokalni mediji	Budžet Prijestonice Cetinje

Aktivnost 2. Izložba koja predstavlja žene koje su doprinijele razvoju Cetinja	Žene iz svih sfera društvene djelatnosti	Promocija žena, izrada publikacija		1 izložba na godišnjem nivou	III kvartal 2026	Lokalna samouprava Centar za kulturu	Budžet Prijestonice Cetinje
Aktivnost 3. Odluka o godišnjoj nagradi za doprinos žena u kulturno – umjetničkom stvaralaštvu Prijestonice Cetinje	Žene iz kulturno – umjetničkog stvaralaštva	Odluka usvojena na Skupštini Prijestonice	Formiranje radne grupe	Usvajanje odluke	II -IV kvartal 2026	Sekretarijat za kulturu	Budžet Prijestonice Cetinje
Aktivnost 4. Podsticanje rodne ravnopravnosti u medijskom sadržaju	Lokalna zajednica	Podstaći lokalne medije da uvedu rodno odgovorne programe i koriste rodno senzitivni jezik; emisije o rodno senzitivnom jeziku		-Broj emisija -Korišćenje rodno senzitivnog jezika (rodno odgovorni monitoring medija) -Broj gostiju	III kvartal 2026	Sekretarijat za lokalnu samoupravu i društvene djelatnosti NVO	Budžet Prijestonice Cetinje

Aktivnost 5. Obuka za novinare i medijske radnike očitovalište o osjetljivom izvještavanju, uključujući terminologiju, izbor tema i balansirano prikazivanje žena i muškaraca	Predstavnici lokalnih medija PR služba Prijestonice Cetinje PR službe organa čiji je osnivač Prijestonica	obuke iz medijske pismenosti u cilju prepoznavanja svih vrsta stereotipa, uključujući i rodni stereotip	-Broj obuka i polaznika	II kvartal 2026	NVO Lokalni mediji	Budžet Prijestonice Cetinje Donacije
Aktivnost 6. Kreativne radionice za učenike i učenice osnovnih i srednjih škola koje istražuju teme rodne ravnopravnosti kroz umjetničke projekte	Učenici i učenice osnovnih i srednjih škola	-Organizovan događaj -Broj učesnika -Medijska promocija	Radionice za 8. mart u saradnji sa Srednjom likovnom školom	I-II kvartal 2026	Sekretarijat za obrazovanje	Budžetska sredstva Donacije
Aktivnost 7. Konkurs za najbolji likovni rad na temu rodne ravnopravnosti	Učenici i učenice osnovnih i srednjih škola	promovisanje rodne ravnopravnosti kod mladih u zajednicama	Realizacija kroz projekte NVO	I kvartal 2026	Lokalna samouprava NVO	Budžetska sredstva Donacije

BUDŽET I IZVORI FINANSIRANJA

Za implementaciju LAP-a, potrebna su sredstva koja će biti obezbeđena iz sledećih izvora:

1. Lokalni budžet, budžet Doma zdravlja, Centra za socijalni rad – direktna ulaganja u projekte i aktivnosti koje se odnose na rodnu ravnopravnost.
2. Nacionalni i EU fondovi – u cilju podrške implementaciji strateških ciljeva u oblasti obrazovanja, zdravlja i nasilja.
3. Donacije i podrška međunarodnih organizacija – za specijalizovane projekte vezane za rodnu ravnopravnost.

IMPLEMENTACIJA, EVALUACIJA I IZVJEŠTAVANJA

IMPLEMENTACIJA

Za implementaciju LAP-a, ključnu ulogu ima lokalna samouprava koja mora koordinirati aktivnosti između različitih sektora, uključujući obrazovanje, zdravstvo, Centar za socijalni rad, Zavod za zapošljavanje, Dom zdravlja i ostale. Važno je uspostaviti interinstitucionalnu saradnju između lokalnih vlasti, nevladinih organizacija, medija i civilnog društva

EVALUACIJA

Svrha evaluacije je dobiti procjenu u kojoj mjeri je LAP RR u Prijestonici Cetinje za period 2025-2026. godine dao doprinos poboljšanju opšteg položaja žena u lokalnoj zajednici, kroz oblasti koje su određene kao prioritetne.

Kroz proces evaluacije se objektivno vrjednuju faze i aktivnosti prema sljedećim kriterijuma:

- uspješnost ostvarivanja ciljeva
- efikasnost realizacije aktivnosti,
- uticaj koji su rezultati aktivnosti ostavili

Evaluacija se sprovodi na 12 mjeseci. Na osnovu indikatora iz Akcionog plana prikupljaće se podaci i informacije o ostvarenju mjera i očekivanih rezultata. U izvore podataka ubrajamo javne službe i organizacije a svakako i zvaničnu statistiku. Podsjećamo da je u članu 14 Zakona o rodnoj ravnopravnosti propisana obaveza da statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u organima, privrednim društvima i drugim pravnim licima, kao i kod

preduzetnika/ce moraju biti iskazani po polnoj pripadnosti. Statistički podaci i informacije sastavni su dio zvanične statistike u Crnoj Gori i dostupni su javnosti u skladu sa zakonom.

Evaluacija se odnosi na sve faze realizacije Lokalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnostu Prijestonici Cetinje. Cilj je dobijanje informacija i podataka o uspješnosti planiranih aktivnosti kao i procjenu uspješnosti ostvarenja ili približavanja planiranim ciljevima.

Kroz sistem povratnih informacija o napretku LAP RR dobijamo kvalitetnu osnovu za dalje unaprjeđenje plana.

Preporuka je da se odmah po usvajanju LAP RR, donese Odluka o formiranju Komisije za praćenje i evaluaciju Lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost, te da na taj način, proces praćenja počne odmah po usvajanju LAP RR.

IZVJEŠTAVANJE

Proces izvještavanja ima za cilj da predstavi nivo uspješnosti realizacije LAP RR i istovremeno da pruži smjernice za izradu narednog Lokalnog akcionog plana.

Preporuka je da Izvještaj o realizaciji Lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost ima sljedeći sadržaj:

- Uvod (osnovni elementi LAP RR, period realizacije, budžet koji je bio planiran, uslovi u kojima je realizovan)
- Planirani ciljevi LAP RR
- Planirane mjere i aktivnosti
- Stepen realizacije za svaki cilj, mjeru i aktivnost
- Zaključci i preporuke za naredni LAP RR

INDIKATORI USPJEŠNOSTI:

- Rast broja ženskih preduzetnica.
- Smanjenje broja slučajeva nasilja u porodici i povećanje broja prijavljenih slučajeva.
- Uvećanje broja djevojčica koje se bave sportom.

Ovaj plan treba da se sprovodi kroz sektorski pristup, pri čemu svaka institucija preuzima odgovornost za određene aktivnosti.